

Fiskavirking og hvat nú!

Oddagrein

TAD leikar hart á í øllum málum um Føroya Fiskavirking. Hesin landins størsti skansi verður álopin frá mest sum øllum síðum. Spurningurin er um hesi álop megna at bróta verjugarðarnar ella um støðið teir standa á er so veikt og vánaligt, at teir rapa av sær sjálvum - at Fiskavirking ikki er liv lagað!

FISKAVIRKING er eitt úrslið av kreppuni í samfelagnum og er tað sjálvandi rætt, nú tað henda fyrítækan hevur roynt seg í nokur ár, at líta aftureftir og hyggja fram eftir og spyrja, hvat er komið burtur og hvønn veg tað ber.

TAD er so lætt at vera eftirklókur og siga: hvat segði eg. Hetta gera fleiri fólk í dag, nú tey vita á, at Fiskavirking skuldi ongantíð verið komið. Her elga vit ikki at gloyma ta sannroynd, at tað vóru kreditorarnir, sum høvdu síðsta orðið. Tá fiskilíndadurin var kominn í svára kreppu o varð funnið fram til eina heildarloysn fyri alla vinnuna, soleiðis at framleiðsluhjólina kundu mæla víðari. Av tí at einki annað alternativ var - annað enn møguleikin at koyra alt á húsagang og so vóna, at farast kundi í gongd aftur onkursvegna - varð semja gjørd um at stovna Fiskavirking. Tað ber til at tjakast um, hvør hevði rætt tá, og eisini um realitetimar í øðrum møguleikum. Men tað er farið. Tað er nútíðina og framtíðina vit skulu brúka tíð og orku til at viðgera. Spurningurin er eisini, um tíðin hevur sannført fólk um, at Fiskavirking var deyðføtt! Ella um hetta framvegis er einasti vegurin fram, tað hugsað verður um ammakøp nøgdimar av fiski og tøvningum at fáa sum mest burtur úr við - arbeiða saman heldur enn í tvídrátt!

UTTAN mun til hvør hevur rætt og ikki, so er tað heilt átrokandi við einum breiðum og sakligum orðaskifti um alt kompleksíð Føroya Fiskavirking og tess tilknýti til samfelagið alt. Tí tú kanst neyvan umræða Fiskavirking isolerað. Er tíðin komin til at ásanna - útfra verandi royndum - at Fiskavirking er søga og at vit mugu seta annað istaðin? Ella eigur fyrítækan at fáa enn størri frælsi til at tilrættaleggja og stinga út í kortið komandi gongdina? Og um neyðugt, er tað tá rætt at tað almenna so ella so framhaldandi stuðlar fyrítækini, til hon kann standa heilt á egnum beinum? Ella hevði tað verið best um Fiskavirking fór á heysin og virkini vóruð seild?

VIT hava ikki svarið - vit hava heldur onga patentloysn at vísa á. Vit hava mett, at tað av javnaðarflokkinum á sinni at gera royndina við Fiskavirking. Tíðin vil vísa, um hetta varð skeiv meting. Her eru nógv men, sum krevja svar ikki minst frá leiðsluni í Fiskavirking. Og her man ein tann mest tyðandi spurningurin vera: hví er prísurin fyri fiskin so vánaligur? Er tað tí, at marknaðurin ikki ber hægri prís ella er talan um dugnaloyssi hjá fyrítækini og selupartnarum? Hví fer so nógvur fiskur óviðgjørdur av landinum? Ber tað til at hava fleiri virki opin við verandi ráverunøgd? Er tað í heila takið møgult at reka eina slíka fyrítæka skal hon taka hædd fyri sosial- og regionalpolitiskum tiltøkum? Er sentralstýring av fiskilíndadinum tað rætt? Eru fyrimunir við slíkum samtaki, tað hugsað verður um, at tú frá einum stað kanst stýra øllum og leggja framtíðar gongdina til rættis á øllum virkjum?

ÁHUGAVERT er at vita, hvussu roknskapartælini hjá Fiskavirking siggja út. Ber raksturinn seg? Er nokk til rentur og avdráttir? Ella er staðan so vánalig, at tað skal innspyrning til av onkrum slag - og um so er, hvadani skal hon ta koma? Skulu kreditorarnir til at sanera meira, og er tað ikki nokk skal tað almenna vita Framtaksgrunnin, sum eigur Fiskasølu, ið aftur eigur í Fiskavirking til at spjæða pengar í og síðani tann avgerandi spurningurin: hvør trygd er fyri at fáa endarnar at rækka saman, um talan verður um lappaloyssir! Víst eru nógv men og nógvir spurningar, sum krevja svar, og tí er brúk fyr orðaskifti. Tað krevur, at einki verður krøgvað fyri almenningum og her hugsa vit ikki minst um, hvat fram aftanfyr leiktjeldini - í Fiskavirking, í Bankanum, í Fiskasøluni og ikki minst í Framtaksgrunninum.

Sosíalurin

Viðmerking

Ósemjan millum Føroya Lærarafelag og Landsskúlafyrisingina

Visandi til ósemju millum Føroya Lærarafelag og Landsskúlafyrisingina.

Í 1994 gjørdi ein arbeiðsbólkur álit um, hvussu eftirútbúgving av serlærarum við aliti at fólkaskúla-økinum skuldi fara fram.

Henda útbúgvingin gevur forelka til:

- at samskipa sernámsfrøðiliga uppgávur í skúlanum,
- sjálvstøðugt at undirvísa næmingum við lættari trupulleikum sum t.d. lesitruppulleikum og at ráðgeva hesum víðvíkjandi,
- at vera við til at integrera næmingar við álvarsligum trupulleikum og samskipa samstarvið millum foreldur, lærarar, aðrar ráðgevar og skúlapsskolog,
- at vera við í arbeiðinum at skipa fyri málmenningi tiltøkum fyri børn undir skúlaaldur og í byrjunarundirvísingini.

Lærarafelagið var umboðað í hesum arbeiðsbólki og tekur undir við málsetninginum, undirvísingarnihaldinum, og hvussu útbúgvingin verður skipað, men treytað av, at fólkini, sum upptikin verða, lúka krøvini fyri at undirvísa í fólkaskúlanum.

Felagið tók tí fyrirvarni í álitinum í sambandi við, at fólk við pedagogprógvu ella aðrari útbúgving blivu upptikin.

Orsøkin til fyrirvarnið er: - at hetta er ein eftirútbúgving av fólkaskúla lærarum, - at fyri at undirvísa í for-

oyksa fólkaskúlanum, skal viðkomandi hava fólkaskúla læraraútbúgving, sambært grein 36, 1. í fólkaskúla lógini,

- at undirvísing í fólkaskúlanum er fyri allar næmingar, sambært grein 1 í fólkaskúla lógini,

- at fólkaskúlin skal bjóða teimum næmingum, ið eru menningartarnaðir, serundirvísing ella annan sernámsfrøðiliga stuðul, sambært grein 3 og 4 í fólkaskúla lógini,

- at serundirvísing ella sernámsfrøðilig hjálp eisini kann verða boðin børnum, ið ikki eru í skúlasýldugum aldri, sambært grein 3, 5 ella grein 28,6 í fólkaskúla lógini,

- at býi/hygðarráðið á staðnum skal tryggja, at menningartarnaðir og undirskúlaaldr fúa serundirvísing ella sernámsfrøðiliga hjálp, tá ið foreldur ynskja, at tey verða tikið inn í fólkaskúlan.

Sum sæst er eingin ivi um, hvørji tey eru, sum taka sær av allari undirvísing, serundirvísing og sernámsfrøðiliga hjálp, bæði áðrenn barnið er í undirvísingarsýldugum aldri, og tá ið tey koma í fólkaskúlan.

Í øllum okkara arbeiði og tí viðgerð, felagið hevur havt av fyrireikingunum av serútbúgvingini er eingin ivi um, hvønn fakkólk henda eftirútbúgving vendir sær til. Tí var alt fyrireikingararbeiðið til álitid, tað vil siga kanningar av tøvi, innihaldi og sjálvur mál-

setningurin í álitinum bygt á, at útbúgvingin miðaði í móti fólkaskúlanum og so státt arbeiðsumráðnum hjá lærarum. Hetta sæst eisini í lestrarætlanini, sum Landsskúlafyrisingin hevur gjørt, har sagt verður »Útbúgvingin verður fyrst og fremst lög til rættis, so tey lesandi eftir lokna útbúgving kunnu vera fyr fyrir at virka í okkara skúla skipan».

Stutt áðrenn útbúgvingin skal setast í verk, verður felagið varugt við, at pedagogar, ið eru tiknir inn á útbúgvingina fáa sama prógv sum lærararnir. Hetta mótmælti felagið, og noktaði limum sínum at byrja útbúgvingina, tí eingi onnur úttan fólk við læraraútbúgving hava rætt til at undirvísa í fólkaskúlanum.

Semja fekt tá millum felagið og Landsskúlastjóran um at:

«- serlæraraútbúgvingin kann byrja í august við 16 lærarum og 1 pedagog, sum er tæmastumaður og limur í Føroya Lærarafelag.

- Føroya Lærarafelag leggur seg ikki út, hvørji útbúgvingartilboð Landsskúlafyrisingin býður pedagogum, og hvussu tey verða skipað.

- sambært fólkaskúla lógini er undirvísingarføleikin treytaður av læraraútbúgving».

Semjan frá 15. juni 1995 v ar eisini um, at lærarar og pedagogar skuldu fáa hvør sína serútbúgving. Annars

var eingin grund fyri, at bert lærarar byrjaðu fyrst í august.

20. juni 1995, 5 dagar eftir at semjan var gjørd, sendir landsskúlastjóran luttakarunum á serlæraraskeiðnum bræv, har hann sigur, at Føroya Lærarafelag gongur við til, at 9 pedagogar byrja 8. januar 1996 at lesa til serlærara saman við lærarunum, og at teir fáa júst somu útbúgving til serlærara. Tað írestandi hálva árið lesa pedagogar - nír aftan á, at lærararnir eru lidnir.

Vanliga verður Føroya Lærarafelag kunnað, tá ið Landsskúlafyrisingin sendir brøv út, men hetta bræv siggja vit í nevndini ikki fyrr enn leygar dagin 6. januar 1996. Hevði nevndin í Føroya Lærarafelag fingið hetta bræv í fjór, høvdu vit ikki havt 16 limir hjá Føroya Lærarafelag sum gislar.

Vit duga ikki at siggja nákað skeivt í, at aðrir fakkólk, eisini pedagogar, kunnu fylgja einstøkum skeiðum ella pørtum av útbúgvingini, sum nátturliga hoyrir undir teirra arbeiðsøki og harvið gera teir betur færa fagliga. Tó kunnu hesir fólk ikki fáa tann neyðuga undirvísingarføleika, sum útbúgvingin gevur rætt til, úttan fyrst at hava lokið prógv sum fólkaskúla lærarar.

Føroya Lærarafelag
Esmar Berg

Sjónarmið

Børnini gloymd

Seinastu tíðina hevur ósing tikið seg upp í sambandi við, at pedagogar og lærarar koma at sita íð við lið í sambandi við eina eftirútbúgving til serlærarar.

Endamálið við hesari útbúgving er sambært faldara frá Landsskúlafyrisingini - at samskipa sernámsfrøðiliga uppgávur í skúlanum.

- at sjálvstøðugt undirvísa næmingum við lættari trupulleikum sum t.d. lesitruppulleikum og at ráðgeva hesum víðvíkjandi.

- at vera við til at integrera næmingar við álvarsligum trupulleikum og at sam-

skipa samstarv millum foreldur, lærarar, skúlapsskolog og aðrar ráðgevar og at vera við í arbeiðinum at skipa fyri málmenningi tiltøkum fyri børn undir skúlaaldr og í byrjunarundirvísing

Eg skal beinanvegin siga, at eg ikki leggi meg út í kjakið um »faggrensur» og arbeiðspláss, men heldur eitt sum enn ikki er nevnt við einum orði, heldur ikki í einari langari samtalu við formannin í Føroya Lærarafelag, sum var í Útvarpi Føroya 08.01.96, nevnliga tey tað í mínum hugaheimi

snýr seg um, børnini við einum serligum tørv, og foreldur teirra.

Vit, sum dagliga arbeiða við børnum, sum hava ein serligan tørv, vita hvussu stóran tørv er á at fólk fáa hesa útbúgving, og gleðast um at hon er sett í verk.

So Hildur og Esmar, berjst tit, um tit hava hug til tað, men latið tað ikki ganga út yvir børn og foreldur, og tey fólk, sum hava hug til at útbúga seg til serlærarar, vit hava brúk fyri teimum.

Sjóður Johannesen
sosíalráðgevi

BLÁDÝPI

bjóðar einstaklingum og bólkum gott og bíligt innivist - á sumri og á vetri!

Dr. Jakobsensgøta 14-16
Tel: 11951 Fax: 19451

